

การยืมคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ใน
ภาษาไทย

การกลายเสียงโดยเจตนา

การกลายเสียงโดยเจตนา

การกลายเสียงโดยเจตนา คือการกลายเสียงโดยจงใจและตั้งใจของผู้เขียน และผู้ใช้ ต้องการเสียงไพเราะ ออกเสียงสะดวก หรือถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางการประพันธ์ ดังนี้

1. การตัดคำ
2. การเติมคำ
3. การตัดคำผิด
4. การเทียบแนวเทียบผิด
5. การลากเข้าความ
6. การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด
7. การลากเข้าหาภาษาบาลีสันสกฤต

การตัดคำ

การตัดคำ หมายถึง การตัดส่วนต่างๆ ของคำออกไป บางคำมีความหมายเปลี่ยนไปบ้าง บางคำอาจมีความหมายคงเดิม

1) ตัดคำหน้า เช่น

อโศก เป็น โศก, อนิจจา เป็น นิจจา,

อริษฐาน เป็น พิษฐาน, อภิรมย์ เป็น ภิรมย์,

สามเณร เป็น เณร, หฤทัย เป็น ฤทัย,

สพฺพเพ เป็น เพ (ทั้งเพ), กุชมา เป็น ชมา, ชมา (ขอโทษ),

สิสุสานุสิสุส เป็น สานุสิสุส หรือ สานุศิษย์ (ศิษย์ทั้งหลายใหญ่

น้อย)

การตัดคำ

2) ตัดกลางคำ เช่น

อรุโณทย (อรุณ+อุทย) เป็น อโรนทัย (พระอาทิตย์ขึ้น)

ชนุมวฤษ เป็น ชันษา (ปีอายุ)

วนานุตร เป็น วนาตร กลายเสียงเป็น พนาตร (ระหว่างป่า),
พนา (ป่า)

สมบุญญา เป็น สมญา

ทิฏฐิ เป็น ทิฐิ (ความคิด ความเห็น)

การตัดคำ

3) ตัดท้ายคำ เช่น

โกลาหล เป็น โกลา

จรรลีลา เป็น จรรลี (การเที่ยว)

ชลนยนา เป็น ชลนา (น้ำตา)

ตริศูล เป็น ตริ (หอกสามง่ามซึ่งเป็นอาวุธของพระนารายณ์)

อกุโขภินี เป็น โข

อหิวาตกโรค เป็น อหิวาต์

การเติม

การเติม หมายถึง การเติมพยัญชนะตัวใดตัวหนึ่งลงไปในคำบาลีสันสกฤต เพื่อประโยชน์ในการออกเสียงสะดวกและไพเราะ ส่วนมากใช้ในการประพันธ์ ดังนี้

1) เติมหน้าคำ

เติม อี + สตรี เป็น อีสตรี (ผู้หญิง)

เติม ส+กุล เป็น สกุล (วงศ์ เชื้อสาย เชื้อชาติผู้ดี)

การเติม

2) เติมกลางคำ

เติม ส เช่น ภรฺตา เป็น ภัสฺดา

เติม ษ เช่น ราตรี เป็น ราษฺตรี, กฤดาภินิหาร เป็น
กฤษฺฎาภินิหาร

เติม ม เช่น สุขฺมาลย เป็น สุขฺมาลยฺ

เติม ลา เช่น วิลย เป็น พิลาลฺย

เติม ฤ เช่น มธุ เป็น มฤธุ

เติม พา เช่น ยฺวาน ยฺวาน เป็น ยฺพาพาน

เติม ง เช่น สิขร เป็น สิงขร, ฤชค เป็น ฤชงคฺ, ตฺรค เป็น ดฺรงคฺ

การเติม

3) เติมท้ายคำ

เติม ศ เช่น ลีลา เป็น ลีลาศ(การเต้นรำ), นิร เป็น นิราศ
(การพรากร)

เติม เอศ เช่น กมล เป็น กมลเลิศ (ดอกบัว)

เติม รงค์ เช่น ปิตุ เป็น ปิตุรงค์ (พ่อ), มาตุ เป็น มาตุรงค์
(แม่)

การตัดคำผิด

การตัดคำผิด ได้แก่การตัดเอาพยัญชนะตัวสุดท้ายของคำแรกมา
เป็นพยัญชนะตัวแรกของคำท้าย เช่น

ตัดชั้ย มาจาก ชีวิตกุชย แยกเป็น ชีวิต+กุชย (การสิ้นชีวิต)

ณรงค์ มาจาก รณรงค แยกเป็น รณ (รบ) + รงค (สนาม)

แปลรวมว่า (การรบ)

การเทียบแนวเทียบผิด

การเทียบแนวเทียบผิด หมายถึงการเพิ่มเสียงต่างๆ ลงไปในคำบาลีสันสกฤต โดยคิดว่าคำเดิมคงมีเสียงเหล่านี้อยู่ แต่ความจริงเสียงนั้นๆ ไม่มีในคำของบาลีสันสกฤต ได้แก่

- 1) เพิ่มเสียง ฤ
- 2) เพิ่มเสียง ร
- 3) เพิ่ม รร
- 4) เพิ่มเสียงสระตามวิธีคุณและพฤทธิ

เพิ่มเสียง ฤ

- เพิ่มเสียง ฤ ทำให้คำบางคำออกเสียงไพเราะ แต่คำเดิมไม่มีเสียง ฤ ดังนี้
 - กติกา ท. เป็น กฤษฏีกา (กฎหมายฝ่ายบ้านเมือง)
 - กฏี ท. เป็น กฤษฏี (สระเอว, สระโปก)
 - มฤ ท. มฤฤ (น้ำผึ้ง)
 - รติ ท. ฤดี (ความรัก)
 - นิรมล ท. นฤมล (ไม่มีมลทิน)
 - ตฤ ท. ดฤฤ (วันทางจันทรคติ)

เพิ่มเสียง ร

คำบางคำในภาษาสันสกฤต มักมี ร ควบ เช่น กุ^ร พุ^ร ตุ^ร ทุ^ร ปุ^ร วุ^ร ศุ^ร
 สุต^ร ในคำ กุ^รี^ทา พุ^รห^ม ตุ^รี^ทุ^รว[ุ]ย ปุ^รช[ุ]ญ^า เป็นต้น แต่บางคำไม่มี ร ควบ
 เราเพิ่มเข้าไปโดยคิดว่าคำอื่นๆ เขามี ร ควบโดยยึดถือแนวเทียบ เช่น

วา^{สุ}กิ ท. เป็น วา^{สุ}กิ^รี (ชื่อพระยานาคตนหนึ่ง)

เก^{ลา}ส, ไก^{ลา}ส ท. เป็น ไก^รลา^ส

(บ) เก^สร, เก^สรี / (ส) เก^ศรี, เก^ศริ^{นุ} ท. เป็น ไก^รศ^{รี}, ไก^รศ^ร

(ราชสีห์)

การเพิ่ม รร

- ร เราะาะ คือ รุ มาใช้ในภาษาไทยเรานิยมเปลี่ยน ร เราะาะ เป็น รร เช่น วรุค เป็น วรรณค, ธรรม เป็น ธรรม, วรรณ เป็น วรรณ เป็นต้น เมื่อนำคำบางคำที่ไม่มี ร เราะาะ มาใช้ในภาษาไทย เราอาศัยแนวเทียบเดิมเป็นเกณฑ์ จึงเพิ่ม รร เข้าไปในคำที่ไม่มี ร เราะาะ เช่น

บาลี

สันสกฤต

- ขคฺค ขฑฺค
- อคฺค อคฺร
- มคฺค มารุค
- ภริยา ภारุยา
- ปพฺพชฺช ปฺรพฺชฺยา
- ปริสา ปริษท

ไทย

- ขรรค์ (พระขรรค์)
- อรรค (เลิศ)
- มรรค (ทาง)
- ภรรยา
- บรรพชา
- บรรษัท บรรพษัท

การเพิ่มเสียงสระตามวิธีคุณและวิธีพฤษี

- คำบาลีสันสกฤตบางคำ เมื่อลงปัจจัยที่เนื่องด้วยตัว ณ ให้ลบ ณ ทิ้งแล้วพฤษีสระต้นธาตุ ถ้าเป็น อะ ให้เป็น อา อี อี้ เป็น เอ หรือ ไอ อู อู เป็น โอ หรือ เอา เช่น กรุ+ณ —การ (การทำ, ผู้ทำ) ภิฑุ+ณ —เภท (การทำลาย) ดังคำว่าสามัคคีเภท (การทำลายความร่วมมือเพรียง) กุฑุ+ณ —โกธ (ความโกรธ) เป็นต้น จึงใช้แนวเทียบในภาษาไทย เช่น

กุหก เป็น โ kuhk (คนโกหก), โกษณฺฐ เป็น เกาทัณฐ (ธนู), วิตาน เป็น เพดาน (เพดาน), (บ)สุภา /(ส) โสภา เป็น เสาวภา (งาม)

การลากเข้าความ

การลากเข้าความ คือการออกเสียงคำบาลีสันสกฤตเป็นเสียงไทยที่คนไทยออกเสียงสะดวกและรู้ความหมายดีอยู่แล้ว บางทีคำบางคำบังเอิญมีความหมายไปเข้ากับเรื่องราวของคำนั้นๆ เช่น

จกฺรวาก เป็น จากพรวาก

(ส) คนฺธรว หรือ คนฺธรวุว ออกเสียงเป็น คนธรรพ์

(ส) อิศฺวร เป็น อินฺศวร (สมัย ร.4 ประกาศให้อ่านอิศวร)

(บ) ปาลีเลยุก เป็น ปาเลไลยก์

การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด

การแปลงเสียงคำบาลีสันสกฤตให้เป็นเสียงไทยๆ ที่คนไทยเราคุ่นเคยและรู้ความหมายอยู่แล้ว และมีนิทานประกอบด้วยส่วนมากเป็นเรื่องรามเกียรติ์ เช่น

มณูชุก แปลว่า นางกบ เป็น มณโฑ (รามยณะของอินเดีย
ชื่อ มนุโฑทรี แปลว่า นางผู้มีเอวเล็ก)

สัตตหีบ มาจากหีบเจ็ดใบซึ่งพระเจ้าอุทุมพรหนีโรคห่านำไป
ซ่อนไว้

ไขหวัด มาจากไขว้สสะ เพราะมักเป็นในฤดูฝน

การลากเข้าหาภาษาบาลีสันสกฤต

- เกิดจากอดีตยกย่องและนิยมภาษาบาลีสันสกฤตมาก จึงเปลี่ยนคำภาษาต่างๆ ให้กลายเป็นเสียงภาษาบาลีสันสกฤต เช่น
จันทร์ อาจมาจากคำไทยคือ จัน (ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)
อินทร์ อาจมาจากคำไทยคือ อิน (ต้นไม้ชนิดหนึ่ง)
ราชาวดี (การลงยาชนิดหนึ่งสำหรับเคลือบทองให้เป็นสีฟ้า) มาจากภาษาเปอร์เซียว่า ลาชูเวอร์ดี (สีครามอย่างท้องฟ้า)
มลายูออกเสียง โรโยเวอร์ดี ในบาลีหมายถึงรั้ว หรือกำแพงของพระราชาราช

- ธรณีประตู มาจากมลายูว่า เดอธรณี (กรอบประตูที่ติดอยู่กับพื้นดิน)
- ข้าวสาร มาจาก ภ.ไทยใหญ่และพม่า “सान” (สิ่งที่เป็นเม็ดอยู่ในเปลือกที่ห่อหุ้ม การที่สีหรือตำเอาเปลือกออก ส่วน “สาร” บาลี สันสกฤต แปลว่า แก่น เนื้อแท้ แข็ง ส่วนสำคัญ)
- พระศรี (หมากพลู) มาจากภาษามลายูว่า สีระห์ (ใบพลู)

การกลายเสียงจากภาษาอื่น

- ทมิฬได้ยืมคำสันสกฤตไปใช้ไม่น้อยและได้เปลี่ยนแปลงใหม่
- คำที่ผ่านมาจากภาษาชวา
- คำที่ผ่านมาจากภาษาเขมร

ทมิฬ

- ชาวทมิฬมีภาษาเป็นของตนเอง อักษรคฤณต์เป็นอักษรที่ชาวทมิฬพูดกันในอินเดียทางใต้ ทมิฬได้ยืมคำสันสกฤตไปใช้ไม่น้อย และเปลี่ยนแปลงเสียงใหม่ ดังนี้

1) คำสันสกฤตที่เป็นเพศชาย (บุลลึงค์) ภาษาทมิฬเปลี่ยนแปลงท้ายด้วย อัน ปัจจัย เช่น

ชีว เป็น ชีวัน

เทว เป็น เทวัน

สุรย เป็น สุรยัน

สุรีย เป็น สุรียัน

2) คำสันสกฤตที่เป็นเพศหญิง (สตรีลิงค์) ภาษาทมิฬเปลี่ยนรูปเป็น ไอ ปัจจัยท้ายคำ เช่น

ปุรภา – ประไพ (งาม)

อภิธา – อภิไธย (ชื่อ เช่น พระนามาภิไธย)

อมุพา – อัมไพ (งาม)

มาลา – มาไล (ดอกไม้)

รมุภา – รัมไพ (ดวงอาทิตย์)

- 3) คำสันสกฤตที่ไม่ใช่เพศชาย – หญิง (นปุงสกลิงค์) ภาษาทมิฬ
เปลี่ยนรูปท้ายคำโดยการเติม อัม ปัจจัยท้ายคำ เช่น
- กलศ – กลยัม (หม้อน้ำ)
 - पुरवाल – ปวาฬัม (ปะวะหล่า = แก้วประพาฬ)
 - पुषुप्राक – บุษราคัม (พลอยสีเหลือง)
 - อินุทผล – อินุทผลัม (ผลไม้ชนิดหนึ่ง แต่งเองในภาษาไทย)

คำที่ผ่านมาจากภาษาชวา

ภาษาชวาในสมัยโบราณ มีคำสันสกฤตปะปนจำนวนมาก เพราะชวายอมรับนับถือศาสนาพราหมณ์ ภายหลังเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม คำชวาสมัยใหม่จึงมีคำอาหรับเข้าไปปะปนอยู่ด้วย วรรณคดีสันสกฤตสำคัญ ๆ ของอินเดีย มีเรื่องรามายณะและมหาภารตะ เป็นต้น ทำให้มีการใช้ภาษากวี ซึ่งมีคำภาษาสันสกฤตปะปนอยู่มาก เช่น

- มะเดही มาจาก มหาเทวี (ส. ออกเสียง ท เป็น ด)
- แดหว่า มาจาก เทวา (ส. ออกเป็น ท เป็น ด)
- ยีหว่า มาจาก ชีวา
- ประโหมสุหรี มาจาก ปุระเมศุวรี
- ปัตตะหลา มาจาก ภาฏฏาร หรือ ภาทร
- ปีกูประมาหนา มาจาก ภิกขุพุราหุมนา

คำที่ผ่านมาจากภาษาเขมร

- ก. การกลายเสียงบาลีสันสกฤตเป็นเสียงเขมร
- ข. ออกเสียงต่างไปตามวิธีการออกเสียงของเขมร

การกลายเสียงบาลีสันสกฤตเป็นเสียงเขมร

1. เสียงสระ

อะ เป็น โอะ หรือ เอาะ เช่น **ครุห** เป็น เคราะ เขมรออกเป็น โกระห์ หรือ กร้วะห์

อิ อี เป็น อี้ เช่น **ลิงค** เป็น ลิงค์ (เพศ), **มहिมา** เป็น มหีมา (ใหญ่), **อธิก** เป็น อธิก (มาก), **สีห** เป็น สีห หรือ สิงหะ (ราชสีห์)

2. เสียงพยัญชนะ

- ป ใน บ.ส. เป็น ป / บ ในเขมร เช่น

ปญจ เป็น ปัญ และ บัญ,

ปุรินฺท เป็น ปุริน และ บุริน,

ปริวาสกมฺม เป็น ปริ และ บอริวะสฺสชะกัม,

ปท เป็น บ็อด, **ปริโภาค** เป็น บอริโฟก, **ปุราณ** เป็น บุราณ

ปเทศ เป็น ปะเตะสฺ, **ปกติ** เป็น ปะกะเตะ,

ปกฺข หรือ **ปกฺษ** เป็น ปัก, **ปริกฺษ** เป็น ปริกษา

- ต ใน บ.ส. เป็น ต/ด ในเขมร เช่น

ติถิ เป็น เตะเท็ย เดะเท็ย, **เตช** เป็น เตเจ็ยะห์ แดเจ็ยะห์

ตริจฺฉาน เป็น เตะรัจฺฉาน และ เดะรัจฺฉาน

ตุสิต เป็น โตะเส็ด, **เตช** เป็น แดจ, **ตุล** เป็น โตล

ตป เป็น ตะปะ, **ตุลา** เป็น โตลา

- คำเขมรสามัญที่ออกเสียงต่างจากเดิม เช่น

ศฺริ เป็น ชเว็ย (ผู้หญิง), **ปุรุช** เป็น ไปริะ (ผู้ชาย), **ภริยา** เป็น ภริเย็ย, **สฺวามิน** เป็น ซวาเม็ย, **โค** เป็น โก, **กฺรป** เป็น กระบือ, **โจร** เป็น โจร/จอร์, **ปฺรมาณ** เป็น ปรอมาณ

ออกเสียงต่างไปตามวิธีการออกเสียงของเขมร

เช่น **เสวย** (ข.) ออก โสย (กิน ดื่ม ไข้) (ส) แปลว่า อันพึงรับใช้ให้เกียรติ เราอาจแปลมาจาก ข. และได้เสียงมาจาก ส.

เสบย (ข.) เสบย (ทุเลา เบาบางลง ซา(ฝน)) มาจาก บ. ว่า สปุพาย แปลว่า สบาย ไทยใช้ความหมายเหมือน บ. แต่ออกเสียงตาม ข.

บวช (ข.) ออก บวส (การบรรพชา) คือการละเว้นความชั่ว มีความหมายเหมือน บ.ส. (บ. ปพฺพชฺช/ ส. ปฺรฺวฺรชฺย)

การกลายความหมาย

- ความหมายแคบเข้า
- ความหมายกว้างออก
- ความหมายย้ายที่
- การกลายเสียงเพื่อแยกความหมาย

ความหมายแคบเข้า

ความหมายแคบเข้า หมายถึง การนำคำบาลีสันสกฤตที่มีความหมาย
ต่างๆไป มาใช้ในภาษาไทยในความหมายเฉพาะสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แบ่ง
ออกเป็น 2 ชนิด

1. ความหมายจำกัด

ก. คำที่มีความหมายจำกัดในทางดี

ข. คำที่มีความหมายจำกัดในทางเลว

ค. คำที่มีความหมายจำกัดในทางไม่ดี ไม่ชัด คือกลางๆ

2. บาลีสันสกฤตมีหลายความหมาย เราเลือกใช้แต่ความหมาย
เดียว

คำที่มีความหมายจำกัดในทางดี

- กิริยา (บ. กิริยา/ ส. กุริยา) = การกระทำทั่วไป ไทยใช้จำกัดแคบเข้าหมายถึงความประพฤติของคนในทางดี ถูกควร
- สกุล (บ.ส. กุล/ ส. สกุลย) = ตระกูล หรือผู้ร่วมตระกูลเดียวกัน ไทยนำมาใช้ในความหมายจำกัดในทางดี หมายถึงผู้อยู่ในตระกูลผู้ดี คือมีเชื้อสายดี เผ่าพันธุ์ดี “ผู้ดีมีสกุล”
- วาสนา (บ.ส. วาสนา) = การปรุง การแต่ง การอบรม หรือ ธรรมชาติเครื่องอบรม ไทยใช้ในทางดี
- คติ = การไป การเดิน ทาง อุบาย ความรู้ ปัญญา ไทยหมายถึงวิธีที่ดี แบบอย่างที่ดี ข้อสอนใจที่ควรยึดถือปฏิบัติตาม

คำที่มีความหมายจำกัดในทางเลข

- วิบาก (บ.ส. วิปาก) = ผล ผลแห่งกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน ไทยใช้ความหมายจำกัดในทางเลข เช่น วิบากกรรม
- กรรม (บ. กมฺม/ ส. กรฺมนฺ) = การกระทำต่างๆ ไป ไทยใช้ในทางไม่ดี เช่น มีกรรม เคาระห์กรรม
- เคาระห์ (บ. คห/ ส. คฺรห) = การถือ การจับ ความยึด ไทยใช้ ไชค คราวดีคราวร้าย
- จริต (บ.ส. จริต) = ความประพฤติ นิสัย ชีวิต ไทยใช้หมายถึง ความประพฤติของผู้หญิงที่ปรุงแต่งขึ้นเพื่อให้สะดูดตาเพศตรงข้าม

คำที่มีความหมายในทางไม่ดี ไม่ชัวร์ คือกลางๆ

- เปรต (บ. เปต/ ส. เปฺรต) = ผู้ละไปแล้ว คนตาย ฝึ ไทยหมายถึงฝึ ชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างสูงเท่าต้นตาล ผอมโซ คอยาว มีปากเล็กเท่ารูเข็ม...
- พายุ (บ.ส. วายุ) = ลม ลมทั่วไป ไทยใช้หมายถึงลมแรงจัดเท่านั้น
- วิตก (บ.วิตกก/ ส. วิตรูก) = ความตริกตรอง ความคิด ความลังเลใจ ไทยใช้หมายถึงความคิดเชิงทุกษ์ร้อน

บาลีสันสกฤตมีหลายความหมาย เราเลือกใช้แต่ ความหมายเดียว

- สंहาร (บ.ส. สंहาร) = การทำลาย, ความพินาศ, สังเขป, ย่อ, การระงับ ไทยใช้หมายถึง การทำลาย
- เกสร (บ.เกสร/ ส.เกศร) = เกสร, ละอองดอกไม้, (ส.)หญ้าฝรั่ง ไทยใช้หมายถึง เกสรดอกไม้
- กุศล (บ. กุศล/ ส. กุศล) = ฉลาด, ชำนาญ, มีคุณธรรม, ที่ถูก ที่ควร ไทยใช้หมายถึงความยุติธรรม
- เคารพ (บ.คารว, ส.เคารว) = ความหนัก, ความลึก, ความยิ่งใหญ่, ความรุ่งโรจน์, ความเคารพ ไทยใช้หมายถึงความเคารพ

ความหมายกว้างออก

ความหมายกว้างออก หมายถึง คำบาลีสันสกฤตที่มีความหมายเฉพาะจำกัด แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

1. ใช้คำที่มีความหมายจำกัดให้มีความหมายทั่วไป
2. เพิ่มความหมายใหม่เข้าไป

1. ใช้คำที่มีความหมายจำกัดให้มีความหมายทั่วไป

- คงคา (บ.ส. คงฺคา) = แม่น้ำคองคา ชื่อแม่น้ำสายหนึ่งในอินเดีย ไทยใช้หมายถึง แม่น้ำทั่วไป น้ำ
- ดนตรี (บ. ตนฺติ/ ส. ตนฺตฺริ = แบบแผน, สาย, เส้นด้าย, แถว, แนวบาลี, ระเบียบ, สายพิณ, เครื่องดนตรี “พิณ” ไทยใช้หมายถึง ดนตรีที่ใช้ทั่วไป
- เวที (บ.ส. เวที) = แทนที่วางเครื่องสักการะ, ที่บูชา ไทยใช้ที่ยกพื้นทั่วไปเพื่อการแสดงต่างๆ

2. เพิ่มความหมายใหม่เข้าไป

- กมล (บ.ส. กมล) = ดอกบัว ไทยใช้หมายถึง ดอกบัว หัวใจ
- มาลา (บ.ส. มาลา) = พวงหรีด พวงดอกไม้ ไทยใช้เพิ่ม หมวก
- รักษา (บ. รกฺข/ ส. รกฺษ) = ดูแล รักษา ป้องกัน ไทยเพิ่ม การแก้ไขเยียวยาคนเจ็บป่วย
- ยุติ (บ.ยุตฺติ /ส. ยุกฺติ) = ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเที่ยงธรรม ไทยเพิ่ม การหยุดลง การเลิก การตกลง

ความหมายย้ายที่

ความหมายย้ายที่ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงความหมายเดิม ไม่ใช่ความหมายเดิมของบาลีสันสกฤต เช่น

เทวษ (บ.โทส/ ส. เทวษ) = ความเคียดแค้นชิงชัง ความเกลียดชังยิ่ง ความเป็นข้าศึกแก่กัน ไทยใช้ การคร่ำครวญเศร้าโศก

อาสา (บ.อาสา/ ส. อาศา) = ความหวัง ความปรารถนา ไทยใช้ ทำให้โดยเต็มใจ เสนอตัวทำให้

อภัย (บ.ส. อภย) = ความไม่กลัว ปลอดภัย ไทยใช้ ไม่มีภัย , ปราศจากภัย

การกลายเสียงเพื่อแยกความหมาย

การกลายเสียงเพื่อแยกความหมายหมายถึง การกลายเสียงคำเป็นเสียงในภาษาไทยและความหมายใหม่ในคำที่กลายเสียงนั้นด้วย ได้แก่

บาลี สันสกฤต

- วชฺร (ส.) วชิร (บ.) สิ่งที่แข็ง
เพชร สายฟ้า มีอำนาจ

ไทย

- วชฺร วัชร ใช้ในสมาสว่า
วัชรินทร์ (พระอินทร์)
- วชฺร วชิร ใช้ในสมาสว่า
วชิราวุธ (พระอินทร์)
- วัชร เพชร = แก้วมีค่า
- วชิร วิเชียร หมายถึงรัตนะ
ต่างๆ

บาลี สันสกฤต

ไทย

- วร (บ.ส. วร) ประเสริฐ เลิศ

- วร หมายถึง ประเสริฐ
- พร หมายถึง คำแสดงความปรารถนาดี สิ่งที่ต้องการเลือกเอาตามประสงค์
- พระ คำแทนชื่อเรียกภิกษุสงฆ์ หมายถึงผู้มีคุณงามความดี

บาลี สันสกฤต

- ภาว (บ.ส. ภาว) ความมี
ความเป็น

ไทย

- ภาวะ หมายถึง สภาพความ
เป็นอยู่
- ภาพ หมายถึง รูปภาพที่
ปรากฏเห็น สิ่งที่วาดเขียนขึ้น

บาลี สันสกฤต

ไทย

- ปฐุฐาน (ส. ปฏฐฐาน) การตั้งมั่น พื้นฐาน

- ประดิษฐาน หมายถึง การตั้งไว้ การตั้งแต่ง
- ประดิษฐ์ หมายถึง จัดทำขึ้น คิดทำขึ้น สร้างขึ้น แต่งขึ้น

บาลี สันสกฤต

- เตช (บ. เตช / ส. เตชสฺ)
- แปลว่าความคม ความ
แข็งแรง อำนาจ พลัง

ไทย

- เตช หมายถึง อำนาจ ความ
ร้อน ไฟ
- เตโช หมายถึง อำนาจ ความ
ร้อน ธาตุไฟ

บาลี สันสกฤต

- จ्ञาน (บ. จ्ञาน / ส. ส๑ถาน)
แปลว่าที่๑ตั้ง ส๑ถานะ ส๑ถานที่
ज्ञานะ

ไทย

- จ्ञาน หมายถึง ที่๑ตั้ง ที่๑รองรับ
ที่๑ตั้ง
- จ्ञานะ หมายถึง ตำแหน่ง
ภาวะ

ที่มา

พัฒน์ เฟื่องผลา. (2548). **บาลีสันสกฤตในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.